

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

<i>Любічанківський Ольгерд-Ілля Ілліч</i> СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГЕНДЕРНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ НІМЕЧЧИНИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	139
<i>Саранчук Олександра Валеріївна</i> СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ НАРОДНОГО СУДОЧИНСТВА У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ УКРАЇНІ X – XVI СТ.	141

СЕКЦІЯ 4. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

<i>Терлецький Дмитро Сергійович</i> ДОБІР СУДДІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЗА РЕФОРМОВАНОЮ ПРОЦЕДУРОЮ	144
<i>Афанасьєва Мар'яна Володимирівна</i> ЕЛЕМЕНТИ ПРОСТОЇ МОВИ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ	146
<i>Мишина Наталя Вікторівна</i> ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ МІСЦЕВИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У ВИКОНАННІ РІШЕНЬ ЄСПЛ: НОВИЙ ПОГЛЯД В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРАВОВОМУ КОНТЕКСТІ.....	149
<i>Батан Юрій Дмитрович</i> ЗАПОБІЖНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮСТИЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ.....	150
<i>Бальцій Юрій Юрійович</i> ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В ДОКТРИНІ СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ	153
<i>Волкова Дарія Євгенівна</i> ПОНЯТТЯ «СТВОРЕННЯ РЕЛІГІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ» В ДОКТРИНІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА	155
<i>Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна</i> ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ДЕМОКРАТИЧНОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ, ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ УКРАЇНИ.....	157
<i>Панасюк Віта Миколаївна</i> ПРАВОВІ СТИМУЛИ ТА ОБМЕЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТАМИ ПРАВА ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ	159
<i>Ігнатова Анастасія Сергіївна</i> ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	162
<i>Козирь Дмитро Валерійович</i> КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	163
<i>Бугаєнко Каріна Вікторівна</i> ЦИКЛІЧНІСТЬ РОЗВИТКУ КОНСТИТУЦІЇ ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВНИХ ПРОЦЕСІВ	166
<i>Матковський Микита Сергійович</i> ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	168

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У XXI СТОЛІТТІ

<i>Хашилатулла Бехруз</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ГЛОБАЛЬНЕ ПРАВО У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ РЕАЛІЯХ	171
<i>Аракелян Мінас Рамзесович</i> ПРАВОВАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	173
<i>Сурілова Олена Олексіївна</i> СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ПРАВА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	175
<i>Акіменко Юлія Юрійівна</i> ACQUIS ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС – КЛЮЧОВА УМОВА НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS ЕС.....	177
<i>Белогубова Оксана Олександрівна</i> РОЛЬ ДИПЛОМАТІЇ У ГЛОБАЛЬНІЙ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ ЄС	178
<i>Vladyshavska Viktoriia Viktorivna</i> REGARDING THE DECISIONS OF INTERNATIONAL JUDICIAL BODIES IN THE ASPECT OF THE IMPLEMENTATION OF THE STANDARDS OF INTERNATIONAL AGREEMENTS.....	180
<i>Войтович Павло Петрович</i> КРЕАТИВНІСТЬ У ПРАВІ ТА КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....	182
<i>Грушко Мальвіна Валеріївна, Тошчакова Анна Сергіївна</i> РОЗСЛІДУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНІВ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.....	183
<i>Гриб Анна Миколаївна</i> UN HUMAN RIGHTS COUNCIL IN THE HUMAN RIGHTS PROTECTION MECHANISM.....	186

У вузькому значенні, термін «створення релігійної організації» використовується лише для опису фактичного формування групи людей зі спільною релігійною метою та віруваннями, без прив'язки до її юридичної реєстрації.

Отже, процес створення та реєстрації релігійних організацій включає в себе визначення їхньої структури, мети, правил функціонування та взаємодії з державними та іншими суспільними установами. Також важливим етапом є забезпечення дотримання вимог законодавства щодо релігійної свободи, прав людини та запобігання можливим зловживанням з боку релігійних організацій. Крім того, процес реєстрації може включати затвердження статуту, фінансових звітів та інших документів, що регулюють діяльність організації.

Ключові слова: релігійні організації, свобода совісті, свобода віросповідання, Конституція України, конституційні основи створення та діяльності релігійних організацій, конституційний статус релігійних організацій.

Keywords: religious organizations, freedom of conscience, freedom of religion, Constitution of Ukraine, constitutional bases of creation and activity of religious organizations, constitutional status of religious organizations.

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ДЕМОКРАТИЧНОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ, ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ УКРАЇНИ

Навіть в умовах дії воєнного стану, в яких перебуває наразі Україна, в ній не завершуються реформаційні процеси у різних сферах суспільного життя, у тому числі у сфері здійснення публічної влади. Це є зрозумілим, оскільки суспільство не знаходиться у стані стогнації, а динамічно розвивається. Ідея створення принципово нової системи влади, яка б максимально ефективно забезпечувала інтереси кожної людини, є можливою завдяки впровадженню реформи децентралізації влади, що була підтримана і запроваджена більшістю зарубіжних демократичних країн.

Україна, як демократична, соціальна, правова держава, обравши курс на євроінтеграцію до Європейського Союзу, не є виключенням в цьому плані і також стала на шлях зміни організації публічної влади в державі шляхом впровадження децентралізації. Важливим у цьому моменті є те, що здійснення децентралізації у нашій державі повинно бути виваженим, враховуючи всі особливості інститутів, які в ній функціонують.

Децентралізація є складним міжгалузевим поняттям, до розуміння якої не існує єдиного уніфікованого підходу, оскільки воно існує в економіці, політології, науці державного управління, менеджменті та у праві. У контексті цього дослідження уявляється доцільним дотримуватися позиції вчених у сфері адміністративного права, які під децентралізацію розуміють певний спосіб організації публічної влади, відповідно до якого адміністративно-територіальні одиниці або інші територіальні утворення наділяються правом самостійно вирішувати питання місцевого значення і реалізувати власні завдання у межах, встановлених законодавством та під відповідальність уповноважених органів і посадових осіб, а втручання у їх діяльність може здійснюватись лише у разі здійснення нагляду за законністю в передбачених законом випадках і відповідних формах [1, с. 10].

Впровадження будь-якої реформи повинно відбуватися із забезпеченням такої реформи законодавчою базою, відповідно слід зосередити увагу на нормативному регулюванні децентралізації та реформуванні місцевого самоврядування в Україні.

На міжнародному рівні основним нормативно-правовим актом у сфері регулювання відносин щодо децентралізації публічної влади є Європейська хартія місцевого самоврядування (далі – Хартія). Хартія була прийнята 15.10.1985 р. та ратифікована Україною 15.07.1997 р. У Хартії визначаються основні принципи організації та здійснення влади на місцях, що є обов'язковими для держав-членів Ради Європи, зокрема: сфера компетенції місцевого самоврядування, адміністративні структури і ресурси, необхідні для виконання покладених завдань, фінансова основа діяльності органів місцевого самоврядування, адміністративний нагляд за органами та інше [2]. У Преамбулі також зазначається те, що охорона і посилення місцевого самоврядування в різних країнах Європи є важливим внеском у розбудову Європи на принципах демократії і децентралізації влади [2]. Інакше кажучи, Хартія є основним міжнародно-правовим договором у сфері здійснення влади на місцях, який хоч і не має універсального характеру, проте її норми поширюють свою дію і є обов'язковими для виконання не тільки для України, як сторони цього договору, а й для інших держав – членів Ради Європи, які є підписантами цього документа, тобто є регіональним актом.

На національному рівні Основним Законом України також закріплені основи місцевого самоврядування. Так, згідно з ч. 2 ст. 5 Конституції народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а ст. 7 закріплено визнання і гарантування місцевого самоврядування. Відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України встановлюється обов'язок органів та посадових осіб місцевого самоврядування діяти на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [3]. Таким чином, місцеве самоврядування об'єктивується як засада конституційного ладу, як специфічна форма представницької демократії, а її природа полягає в тому, що вона не залежить від держави і не є похідною від державної влади, а походить від публічно-самоврядницької влади.

Також, в контексті цього дослідження, слід звернути увагу на таке положення Конституції України, згідно з яким однією із засад територіального устрою України є поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади. Інакше кажучи, Основним Законом України не закріплено окремо децентралізацію як засаду територіального устрою, тобто Україна не є повністю децентралізованою державою, слід говорити про відносно децентралізовану державу – Україну. Тобто на місцевому рівні з одного боку функціонують місцеві державні адміністрації (як місцевий орган державної виконавчої влади, де впроваджено чітку централізовану вертикаль влади), а з іншого – органи місцевого самоврядування (як орган публічно-самоврядницької влади).

Принципово важливим актом підзаконного рівня для реформи місцевого самоврядування в контексті децентралізації публічної влади є ухвалена у 2014 році Кабінетом Міністрів України Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [4]. Концепція зробила значний поштовх у бік формування дієвого місцевого самоврядування та територіальної організації влади, наближених до жителів територіальної громади задля створення такого життєвого середовища, у якій кожна людина зможе вільно розвиватися, самореалізовуватися, отримувати високоякісні адміністративні, соціальні та інші послуги. Концепцією реформування місцевого самоврядування було визначено напрями та механізми щодо реалізації децентралізації. Зокрема, було запропоновано зміни до Конституції України в контексті введення нового переліку адміністративно-територіальних одиниць, закріплення форм локальної демократії через вибори, місцеві референдуми, місцеві ініціативи, закріплення матеріальної та фінансової основ місцевого самоврядування тощо.

Також, процесу децентралізації публічної влади сприяло прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [5]. Вказаний нормативно-правовий акт започаткував формування об'єднаних органів місцевого самоврядування, що дало змогу здійснення в Україні міжмуніципальної систематизації законодавства високими темпами через зведення в уніфікований нормативно-правовий акт щодо об'єднань територіальних громад

декількох окремих законів. Після ухвалення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» історично наступний нормативно-правовий акт, що регулював децентралізацію публічної влади, став Закон України «Про засади державної регіональної політики» [6]. Саме завдяки вказаному закону було реалізовано чималу кількість проектів, що було обумовлено нормативним закріпленням основ підтримки регіонального розвитку громад, включаючи їх інфраструктуру.

Проте, не зважаючи на значні кроки на шляху продовження децентралізації публічної влади все одно треба ще докласти зусиль задля того, щоб нарешті прийняти такі важливі для розвитку дієвого та ефективного місцевого самоврядування Закони «Про місцевий референдум», «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою». Тим самим створити законодавчу базу для організації та порядку проведення місцевого референдуму, аби жителі адміністративно-територіальних одиниць мали гарантовану можливість вирішувати важливі питання місцевого значення шляхом волевиявлення на місцевому референдумі, адже реальне місцеве самоврядування, сформоване на принципі децентралізації, є більш наближеним до людей, що є пріоритетним напрямком для розвитку демократичної, правової, соціальної держави.

Список використаних джерел

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик [та ін.] ; Центр політико-правових реформ. Київ : Москаленко О. М., 2012. 212 с.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування : міжнар. док. від 15.10.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 31.03.2024).
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 31.03.2024).
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження КМУ від 01.04.2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 31.03.2024).
5. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
6. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 31.03.2024).

Ключові слова: децентралізація, реформування, публічна влада, місцеве самоврядування, демократична, соціальна, правова, держава.

Keywords: decentralization, reform, public power, local self-government, democratic, social, legal state.

Панасюк Віта Миколаївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук*

ПРАВОВІ СТИМУЛИ ТА ОБМЕЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТАМИ ПРАВА ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ

На сучасному етапі розвитку української держави та суспільства потреба у ефективному застосуванні юридичних засобів впливу на суспільні відносини, за допомогою яких здійснює диференціація правового регулювання значно зросла. Останнім часом можна спостерігати